

22. 5. Sınıf Türkçe ders kitabının değerler eğitimi bakımından öğretmen görüşlerine göre incelenmesi

Nuran BAŞOĞLU¹

Adem KARABACAK²

APA: Başoğlu, N. & Karabacak, A. (2022). 5. sınıf Türkçe ders kitabının değerler eğitimi bakımından öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 365-379. DOI: 10.29000/rumelide.1221573.

Öz

Kazanımı ailede başlayarak okulda devam eden ve nesillerin geleceğini şekillendirmede etkili olan değerler eğitimi, ders kitaplarıyla desteklenmeli ve öğretmenlerin de desteğiyle öğrenciler tarafından içselleştirilebilir hale getirilmelidir. Eğitimin temel materyali olan ders kitaplarının değer eğitimi uygunluğu bu bağlamda oldukça önemlidir. Bu çalışmada 5.sınıf Türkçe ders kitabının değer eğitimi bakımından öğretmen görüşlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma deseni ile yürütülen incelemede Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen 10 kök değer esas alınarak görüşme soruları (8 soru) hazırlanmıştır. Araştırmanın verileri Zonguldak ilinde görev yapan 16 gönüllü Türkçe öğretmenin yarı yapılandırılmış görüşme formunu doldurması ile elde edilmiştir. Yapılan betimsel analiz sonucunda Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre; 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin 10 kök değeri içerdiği belirlenmiştir. Öğretmenlere göre ders kitaplarında 10 kök değere ek olarak “empati, hoşgörü, çalışkanlık, merhamet, temizlik, barış, alçakgönüllülük, mutluluk, araştırmacılık, geleneksellik” gibi değerlerin de verilmesi gereklidir. Öğretmen görüşlerine göre ders kitabında yer alan etkinlikler 10 kök değeri aktarmada nitelsiz ve yetersiz kabul edilirken görseller ve hazırlık çalışmaları soruları nitelikli ve yeterli görülmüştür. Öğretmenler, yıllık ve günlük planın işleyişini süre bakımından 10 kök değer aktarmasına uygun bulmuşlardır. Öğretmenlerin çoğu değerlerin tamamen veya kısmen örtük şekilde verildiğini ve değerlerin öğrencilerde farkındalık yaratarak davranışlarına yansımaları belirtmişlerdir. Bu çalışmanın sonuçlarından hareketle; Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin değerleri aktarmadaki niteliğinin ve yeterliliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması ve 10 kök değer yan sıra alt değerlerin de yer aldığı metinlerin seçilmesi önerilebilir.

Anahtar kelimeler: 5.sınıf, Türkçe ders kitabı, değerler eğitimi

The research of the fifth grade Turkish textbook in terms of value education according to opinions of teachers

Abstract

Values education whose achievement begins in the family and goes on at school and which is effective in shaping the future of generations should be supported with textbooks. It should be interiorized by students with the help of teachers. In this sense, the accordance of textbooks which are the basic

¹ Doç. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, nuranbasoglu@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0001-7034-2629 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 18.11.2022-kabul tarihi: 20.12.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1221573]

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Değerler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı, ademurat84@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-27-98-65-70

materials of education with value education is extremely important. In this study, the research of the fifth grade Turkish textbook in terms of value education according to opinions of teachers has been aimed. In the research which has been carried out with qualitative research design, interview questions (8 questions) have been prepared by predicating 10 root values which have been determined by The Ministry of National Education. The data of the research has been obtained with sixteen volunteer Turkish Language teachers who work in Zonguldak by their filling the semi-structured interview forms. As a result of the descriptive analysis, according to opinions of Turkish Language teachers, the texts which take place in the fifth grade Turkish textbooks include 10 root values. According to teachers, it is necessary that in addition to ten root values, some values such as empathy, tolerance, industriousness, compassion, cleanliness, peace, modesty, being researcher, traditionalism take place in textbooks. According to opinions of some teachers, while the activities taking place in textbooks have been found unqualified and insufficient in narrating ten root values, visual things and the questions of preparation studies have been found qualified and sufficient. The teachers have found the process of annual and daily plan suitable for narrating ten root values in terms of duration. Most of the teachers have stated that values have been totally or partly implied and values have affected students' behaviors by creating awareness. As a result of this study, studies should be carried out to increase the qualification and sufficiency of the activities taking place in textbooks in narrating the values. Also, the texts in which subvalues take place in addition to ten root values should be selected.

Keywords: The fifth grade, Turkish textbook, value education

Giriş

Latince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” anlamlarına gelen “valere” kökünden türetilen (Bilgin, 1995: 83) değer kavramı; “insanı insan yapan özelliklere sahip olan ve insanı diğer canlılardan ayıran temel özellikleri içinde barındıran ve insanların davranışlarına yön veren inançlar bütünü” dür (Ulusoy & Dilmaç, 2015, s.16). Sürekli bir değişim ve gelişim içinde bulunduğumuz günümüz dünyasında bu inançlarımızı korumanın ve sürdürmenin önemi de artmaktadır. Bu amaçla her disiplin için farklı bir anlam taşıyan değer kavramını daha anlaşılır kılmak gereklidir.

Değer kavramı; ekonomi alanı için kıymeti, estetik alanı için güzelliği, ahlak alanı içinse iyiliği belirleyen ölçüt olmakla birlikte soyut bir kavramdır ve inanç, standart, tutum ve ölçüt gibi çeşitli kavramlara benzetilerek somutlanmıştır (Kaymakcan & Meydan, 2020, s.24). Yazar ve Lala (2020, s.50)'ya göre ise değerler, bireylerin hayatında işaret levhaları gibidir. Tehlikeli eğimlerde, kaygan zeminlerde bireylerde hazır bulunuşluk oluşturup bireylere yol gösterirler ve kişinin varlık sebebinin farkında olmasını, yakın ve uzak çevresinde gelişen olayları, durumları anlamlandırmasını, değerlendirmede ölçütler oluşturmasını sağlarlar.

Hökelekli (2013, s.275), insanın gelişme, olgunlaşma ve ona eşlik eden düzenli ve sistemli bir eğitimle iyi insan ve iyi vatandaş olma yetenek ve yeterliliğine sahip olduğunu belirtmekle birlikte insanın karakterini yüceltecek, iyi olma kapasitesini artıracak ve onu erdemli kılacak olan eğitim olmadan, insanın kendi kendisine iyi işler başarmasının çok zor olduğunu vurgular. “Bir çocuk iyiyi, kötüyü, doğruyu ve yanlış bilerek dünyaya gelmez. Çocuğun çevresi, yaşam şartları, ailede ve okulda aldığı eğitim, değer yargılarını şekillendirir. Doğruyu ve yanlış kendisi seçmeyi öğrenir. Bu nedenle çocuğa verilen eğitimin nitelikli olması durumunda çocuk, seçimlerini kendi kendine doğru yapabilir.” (Karatay, 2011, s.1441). Özkan (2010, s. 1126-1127) da bireyin doğumla birlikte girdiği aile ortamında

gelecekteki hayatına yön verecek olan tavır ve davranışlar edindiğini ve daha sonra etkileşimde bulunduğu çevre ve okulun bireyin davranışlarının şekillenmesinde rol aldığını vurgular. Ona göre okul bireylere toplumsal değerlerin sistemli ve düzenli bir şekilde aktarıldığı yerdir. Anlaşılmaktadır ki eğitim bireyi bilimsel ve ahlaki bakımdan yetiştiren, geliştiren, yönlendiren, bireye milli ve manevi değerleri kazandırarak bireyin topluma uyumunu sağlayan, planlı programlı yapılan bir süreçtir. Bu nedenle değerler eğitimi bireyin hayatında büyük bir öneme sahiptir.

Toplumun bütünlük ve huzurunun sürdürülebilmesi, ancak değerlerin yeni nesillere aktarılması ile mümkündür. Değerlerden arınmış bir eğitim düşünülemez. Bu yüzden, eğitimin hedeflerinden biri toplumun ortak değerlerini yeni yetişen nesillere aktarmak ve öğretmektir. Değişen değerlerin yerine uygun olan yeni değerler koymaktır. (Hökekleli, 2013, s.288). Ekşi (2003, s. 79)'ye göre değerler eğitimi örtük veya açık program aracılığıyla, yetişen yeni nesle temel insani değerleri kazandırma, değerlere karşı duyarlılık oluşturma ve onları davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olma gayretinin ortak adıdır.

Mekala (2017, s.6) değer eğitiminin değer dayatması veya değer telkin edilmesi anlamına gelmediğini vurgular. Ona göre değer eğitimi bize bir yandan kültürümüzden miras aldığımız şeylerde iyi ve değerli olanı korumayı öğretirken diğer yandan d ahlaki, kültürel, manevi açılardan uygun anlayışları; doğru ve uygun değer yargılarında bulunma yeteneğini geliştirmeyi ve tüm bunları hayatımıza sokarak içselleştirmeyi içerir. Bu bağlamda bireyin ve dolayısıyla toplumun değerlerinin farkında olması ve değerleriyle birlikte yarıma kalması için her yaş ve kademeye uygun olarak değerler eğitimi çalışmaları yürütülmeli, belirlenen eksiklikler giderilmelidir.

Bilim, teknoloji alanındaki hızlı gelişmeler, sosyal, kültürel hayattaki değişimler bireyin ve toplumun ihtiyaçlarında değişimlere yol açmıştır ve bu durum eğitim ve öğretim programında geliştirme, yenileme çalışmalarına gidilme gereğini ortaya çıkarmıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılında 1,5 ve 9. sınıflarda, 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren de tüm sınıflarda ve derslerde uygulanan müfredat yenilenmiş, değer ve değer eğitimi yeni eğitim öğretim programının bel kemiğini oluşturmuş, bütün derslerin hedef kazanımlarına değerler yerleştirilerek değer eğitimi eğitim öğretimin dolayısıyla da tüm disiplin alanlarının nihai amacı olması yolunda adım atılmış ve değerler, eğitim öğretimin tamamlayıcı bir parçası olmuştur (MEB, 2017, s.3-7). Yenilenen müfredatta tüm derslerin hedefleri ile ilişkilendirilmiş milli, manevi, evrensel 10 kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) ve bu kök değerlere ait tutum ve davranışlar belirlenmiştir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) ile öğrencilerin dil becerilerinin geliştirilmesin ek olarak; “millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesinin yanı sıra Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması” amaçlanmıştır (MEB, 2019, s.8). Yalçın (2021), Türkçe derslerinde değerler eğitiminin etkin ve amaca uygun olarak gerçekleşmesi için gerek öğretim programlarıyla gerek örnek etkinlik ve açıklamalarla öğretmenlerin desteklenmesi gerektiğini belirtir. Genel olarak ilgili disipline ait içeriği öğrencilere sunma ve örtük bazı amaçları gerçekleştirme gibi işlevleri olan ders kitapları (Akcan, 2021, s.10), Türkçe dersi öğretim programının amaçlarının gerçekleşmesini sağlayacak en temel araçtır. Dolayısıyla Türkçe ders kitapları içeriğinin değerler eğitimi bakımından zengin, işlevsel ve etkin olması gerekmektedir.

Alanyazın incelendiğinde; Türkçe ders kitaplarında yer verilen değerleri, bu değerlerin sıklığını veya dağılımını belirlemeye dönük birçok çalışma (Özkan, 2010; Padem & Aktan, 2014; Gül, 2017; Kavan & Akın, 2018; Türkbey, 2019) yapıldığı görülmektedir. Türkçe ders kitabındaki metinlerin değer kazanımı bakımından yeterliliği, etkililiği ve temalarla uyumlu olup olmaması da (Çelikpazu & Aktaş, 2011) araştırma konusu olmuştur. Özellikle 10 kök değeri baz alan çalışmalar da yapılmış, 10 kök değerler ders kitaplarında yer verilme durumu, temalara dağılımı (Özdemir, 2019; Mutlu & Dinç, 2019; Şakiroğlu, 2020; Yıldırım, 2022) gibi konular üzerinde yoğunlaşmıştır. Öğretmenlerin değerler eğitimi üzerine görüşlerine ilişkin bir çalışma bulunurken (Doğan, Uğurlu & Çetinkaya, 2013), bir diğer çalışma ise (Topal, 2019) on kök değerler derslerde ne ölçüde öğrenilip öğrenilmediği konusunda farklı branşlardaki öğretmen görüşleri üzerinedir. Türkçe öğretmenleri ile görüşme yapılarak değerlerin durumunu belirten bir çalışma (Coşkun ve Derse, 2021) da 6. sınıf Türkçe ders kitabı kapsamında ve tüm değerleri içerir nitelikte gerçekleştirilmiştir. Tüm bu çalışmalar incelendiğinde alanda 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin 10 kök değeri aktarma bakımından öğretmen görüşlerine göre incelendiği bir çalışmanın olmadığı fark edilmiş ve bu eksikliği giderilmek adına bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Özellikle belirlenen 10 kök değerlerin kazandırılması eğitim öğretim programının amacı olduğu düşünüldüğünde kök değerlerimizin ders kitaplarındaki durumunu belirlemek önem kazanmaktadır ve bu bağlamda eğitim programının sahadaki uygulayıcıları olan öğretmenlerin görüş ve değerlendirmeleri, ders kitaplarının değer eğitimi bakımından niteliğinin artırılmasının yanı sıra çağın gereklerine, öğrenci ve toplumun ihtiyaçlarına göre ders kitaplarının değerler eğitimi bakımından geliştirilmesi doğrultusunda oldukça önemlidir. Bu bağlamda çalışmada 5. sınıf Türkçe ders kitabının değerler eğitimi bakımından incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın modeli

Çalışma, nitel araştırma türlerinden olan temel nitel araştırma deseni ile yürütülmüştür. Merriam'a (2013) göre nitel araştırmada temel amaç temel bir olgunun yorumlanması ve betimlenmesidir. Bu desen verilerini gözlem, görüşme, gözlem ya da doküman analizi ile elde eden, eğitimde sıklıkla başvurulan bir türdür.

Çalışma grubu

Araştırmada Anıttepe Yayıncılık tarafından basılan ve 2021-2022 eğitim-öğretim yılında 5. sınıf Türkçe derslerinde kullanılan ders kitabı inceleme materyali kabul edilmiş olup araştırma 5. sınıf Türkçe öğretmenleri ile yürütülmüştür. Zonguldak ilinde Milli Eğitime bağlı okullarda çalışan ve gönüllülük esas alınarak gerçekleştirilen araştırmaya 16 öğretmen katılım göstermiştir. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de açıklanmıştır.

Tablo1. Çalışmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin demografik özellikleri

			f	%
Cinsiyet	Kadın	9	56.25	
	Erkek	7	43.75	
Eğitim Durumu	Lisans	14	87.5	
	Yüksek Lisans	2	12.5	
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	3	18.75	
	5-10 yıl	6	37.5	

	16 yıl ve üzeri	7	43.75
Toplam		16	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %56.25'inin kadın ve %43.75'inin erkek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin %87.5'i lisans mezunuyken %12.5'i yüksek lisans mezunudur. Mesleki kıdemleri ise %18.75'inin 1-5 yıl aralığında, %37.5'inin 5-10 yıl aralığında ve %43.75'inin 16 yıl ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Verilerin toplanması ve analizi

Araştırma verileri araştırmacılar tarafından uzman (Türkçe Eğitimi alanında 3 doktor öğretim üyesi) görüşlerine başvurularak sekiz soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerin analiz kolaylığı, katılımcıya kendini ifade etme imkânı ve gerektiğinde derinlemesine bilgi sağlaması gibi avantajlarının olduğu bilinmektedir. (Büyüköztürk vd., 2017). Soruların oluşturulmasında bu özellikler dikkate alınmış ve ayrıca alan yazın taranarak benzer araştırmalarda kullanılan görüşme soruları incelenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu katılımcıların demografik özelliklerini ve araştırma kapsamında sorulacak soruları da içermektedir. Araştırmacıların oluşturduğu yarı yapılandırılmış görüşme formunda şu sorulara cevap aranmaktadır:

1. 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin 10 kök değeri (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) içerdiğini düşünüyor musunuz? Cevabınız evetse hangi değerleri içerdiğini yazınız.
2. 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerin 10 kök değeri aktarmadaki yeterliliği ve niteliği konusunda ne düşünüyorsunuz?
3. 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan görsellerin 10 kök değeri aktarmadaki yeterliliği ve niteliği konusunda ne düşünüyorsunuz?
4. 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan hazırlık çalışmaları sorularının 10 kök değeri aktarmadaki yeterliliği ve niteliği konusunda ne düşünüyorsunuz?
5. 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metin, etkinlik, hazırlık soruları vb. öğelerin yıllık ve günlük planın işleyişine göre 10 kök değerin yeterli sürede uygulanabilirliğine imkân verdiğini düşünüyor musunuz? Açıklayınız.
6. 5.sınıf Türkçe ders kitabında 10 kök değere ek olarak kazandırılmasını gerekli gördüğünüz başka değerler var mı? Varsa bunlar nelerdir? Niçin?
7. 5.sınıf Türkçe ders kitabı içeriklerinin (metin-etkinlik-görseller-hazırlık soruları) 10 kök değerin eğitiminde örtük (gizil-sezgisel) olarak yer alıp almadığı konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
8. 5.sınıf Türkçe ders kitabında işlenen değerlerin öğrencilerde farkındalık yaratması ve davranışlarına yansımaları hakkındaki düşünceleriniz, gözlemleriniz nelerdir?

Elde edilen veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. "Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış biçimde okuyucuya sunmaktır." (Yıldırım & Şimşek, 2008, s.224). Katılımcılar Ö1, Ö2, Ö3 vb. şekilde kodlanmıştır ve analizleri açıklayıcı örnek ifadelerle yer verilmiştir.

Araştırma etiği

Araştırma, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından etik yönden incelenmiş; 01.06.2022 tarihli ve 170290 sayılı kararı ile etik yönden uygun bulunmuştur. Ayrıca araştırmada katılımcılardan gönüllü katılım onam formu alınmış, gönüllük ilkesine dikkat edilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Türkçe öğretmenlerinin 5.sınıf Türkçe ders kitaplarıyla ilgili görüşlerinden elde edilen verilerin analiz edilmesi ve bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular aktarılmaktadır. Görüşme sorularına ilişkin görüşler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 2. 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin 10 kök değeri içermesine ilişkin öğretmen görüşleri

Öğretmen görüşleri	f
Evet, hepsini içeriyor.	6
Kısmen içeriyor.	10
Hayır, içermiyor.	-

Tablo 2 incelendiğinde; öğretmenlerden 6'sının, 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin 10 kök değerini tamamını içerdiğini, 10'unun ise kısmen içerdiğini belirttiği görülmektedir. Metinlerin 10 kök değeri kısmen içerdiği görüşünde olan öğretmenler vatanseverlik, sevgi, saygı, sorumluluk, yardımseverlik, sabır, dürüstlük ve dostluk değerlerine ağırlıklı olarak yer verildiğini fakat öz denetim ve adalet değerlerini içeren metinlere çok yer verilmediğini ifade etmişlerdir. Metinlerin 10 kök değeri içermediğini ifade eden öğretmen bulunmamaktadır.

Ö13:İçermektedir. Kitapta adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik kök değerleri olması gerektiği ölçüde, dengeli bir şekilde kitapta yer almaktadır.

Ö12: Metinler 10 kök değerden birçoğunu içeriyor. Vatanseverlik (Mustafa Kemal'in Kağnısı), Yardımseverlik (Deprem - Paylaşalım), Sevgi (Vatan Yahut Silistre), Sorumluluk (Bu Nehir Bizim, Çocuk Bahçesindeki Bekçi), Saygı (Sokak – Büyüklere Saygı), Dürüstlük (İyiliğin Değerini Bilen Kim?).

Ö9: Evet. Sabır, sevgi, saygı, vatanseverlik, yardımseverlik değerleri var yalnız özdenetim, adalet kavramları üzerinde metin verilmemiş.

Tablo3. 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerin 10 kök değeri aktarmadaki yeterliliği ve niteliğine ilişkin öğretmen görüşleri

Öğretmen görüşleri	f
Yeterli ve nitelikli	4
Kısmen yeterli ve nitelikli	3
Yetersiz	9

Tablo 3 incelendiğinde; öğretmenlerin 9'unun 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinlikleri 10 kök değeri aktarmada yetersiz ve niteliksiz bulunduğu görülmüştür. Öğretmenlerin çoğu etkinlikleri sıkıcı, basit, soyut ve özensiz bulduklarını ifade etmiştir. Öğretmenlerden 4'ü etkinlikleri yeterli ve nitelikli bulurken 3'ü ise kısmen yeterli ve nitelikli bulmuştur.

Ö9:Bence yeterli değil. Etkinlikler 5.sınıf öğrencilerine göre biraz soyut. Daha eğlenceli etkinlikler olabilir.

Ö11: *Etkinlikler metinlerdeki değerleri kavratmaya yönelik olarak sayıca ve nitelik bakımından yeterli ve işlevseldir. Hemen hemen her metnin etkinliklerinde metindeki kök değerleri kavratan en az 3, 4 etkinlik vardır. Bu sayı daha da artabilmektedir. Bu bakımdan etkinlikler yeterli ve işlevseldir.*

Ö6: *Türkçe ders kitabındaki etkinlikler nitelik olarak basit düzeyde ele alınmıştır. Etkinliklerde niceliğe verilen önemin aynı düzeyde nitelik olarak da artırılması gerekir.*

Ö2: *Aktarmada sıkıntılar olduğunu düşünüyorum. Bazı değerlerin çok açık verilmesi bence doğru değil çünkü bu değerlere ulaşmak için öğrencilerin biraz çaba göstermesi gerekir. Daha eğlenceli veya daha saklı verilebilir.*

Tablo 4. 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan görsellerin 10 kök değeri aktarmadaki yeterliliği ve niteliğine ilişkin öğretmen görüşleri

Öğretmen görüşleri	F
Yeterli ve nitelikli	9
Kısmen yeterli ve nitelikli	3
Yetersiz	4

Tablo 4 incelendiğinde; öğretmenlerin 9'unun 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan görselleri 10 kök değeri aktarmada yeterli ve nitelikli bulduğu görülmüştür. Öğretmenlerin çoğu görseller ve değerleri uyum içinde ve de dikkat çekici bulduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerden 4'ü görselleri yetersiz bulurken 3'ü ise kısmen yeterli ve nitelikli bulmuştur.

Ö2: *Görselleri başarılı buldum. Renkleri canlı ve öğrencilerin dikkatini çekebilecek görseller mevcut.*

Ö11: *Ders kitabındaki görseller kök değerleri anımsatması, aktarması bakımlarından oldukça yeterli ve niteliklidir. Görseller, metinlerdeki ve etkinliklerdeki kök değerleri kavratmada görsel bir hafıza ve kalıcılık oluşturmaktadır.*

Ö12: *Metne göre değişiyor. Bu Nehir Bizim metnindeki görseller "sorumluluk" kök değerine çok uygundur ve nitelik olarak da yeterlidir. Deprem metnindeki "yardımseverlik" değeri ile ilgili görseller daha fazla ve nitelikli olabilirdi. Sokak metnindeki "yardımseverlik" değeri ile ilgili görseller hem yeterlidir hem de niteliklidir. Büyüklere Saygı metnindeki "saygı" değeri ile ilgili görseller daha nitelikli olabilirdi.*

Ö14: *5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan görseller daha iyi seçilebilir. Mevcut ders kitabındaki görsellerin verilen değerleri aktarmada ve yansıtma da yeterli olduğunu düşünmüyorum.*

Tablo 5. 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan hazırlık çalışmaları sorularının 10 kök değeri aktarmadaki yeterliliği ve niteliğine ilişkin öğretmen görüşleri

Öğretmen görüşleri	f
Yeterli ve nitelikli	10
Kısmen yeterli ve nitelikli	-
Yetersiz	6

Tablo 5 incelendiğinde; öğretmenlerin 10'unun 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan hazırlık çalışmaları sorularını 10 kök değeri aktarmada yeterli ve nitelikli bulduğu görülmüştür. Öğretmenlerin çoğu,

hazırlık çalışmaları sorularının 10 kök değeri ve verilmek istenen mesajı yansıtarak öğrencileri konu hakkında düşünmeye ve araştırma yapmaya sevk edici nitelikte hazırlandığını ifade etmiştir. Öğretmenlerden 6'sı ise hazırlık çalışmaları sorularını yetersiz bulmuş ve soruların nicelik olarak az olduğunu ve öğrencilerin dikkatini çekip merak uyandırmada yeterli olmadığını ifade etmiştir.

Ö5: *Yeterli ve nitelikli olduğunu düşünüyorum. Daha çok öğrenciyi düşündürmeye ve araştırmaya yönlendiren sorular mevcut. Kazandırılmak istenen değerle ilgili atasözü ve özdeyişlere yer verilmiş.*

Ö3: *Hazırlık çalışmaları soruları genel anlamda değerleri aktarma açısından yeterlidir. Sorular öğrencileri ezber bilgiye yönlendirmemektedir. Kendini sözlü olarak ifade etme, hayal gücünü etkili kullanma açısından yararlıdır. Böyle olunca değerlerin özümsemesi kolaylaşmaktadır.*

Ö10: *Hazırlık çalışmaları güzel, konuya giriş yaparken çocukları konuşturmak, düşündürmek açısından faydalı oluyor.*

Ö11: *Derse hazırlık çalışmaları kök değerlerimizi düşünmemizi, araştırmamızı, bilmemizi sağlaması bakımından oldukça yeterli ve kaliteli sorulardan oluşmaktadır. Fakat derse hazırlık çalışmaları sorularının büyük bir özenle, atlanmadan ders içinde cevaplanması sağlanmalıdır. Öğrencinin bu soruları araştırmasına zaman ve fırsat verilmeli, özen gösterilmelidir.*

Ö1: *Hazırlık çok önemli. Kitabımız bu konuda da ne yazık ki eksik. Merak duygularını harekete geçiren çalışmalar olursa daha verimli olabilir.*

Ö8: *Metinle ilgili sorular çok fazla iken hazırlık çalışmaları sorularının az olması ve dikkat çekip araştırmaya yöneltici olması konusunda yetersiz.*

Tablo 6. 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metin, etkinlik, hazırlık soruları vb. öğelerin yıllık ve günlük planın işleyişine göre 10 kök değerlerin süre bakımından uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşleri

Öğretmen görüşleri	F
Yeterli	10
Yetersiz	6

Tablo 6 incelendiğinde; öğretmenlerin 10'u 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metin, etkinlik, hazırlık soruları vb. öğelerin yıllık ve günlük planın işleyişine göre 10 kök değerlerin süre bakımından uygulanabilirliğine imkân verdiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler ders saatinin altı saat oluşunu ve değerlerin işleniş yoğunluğunu ayarlayabildiklerini vurgulamışlardır. Öğretmenlerden birinin "Kök değerlerin öğretilmesi ile ilgili süremiz var. Hayatlarında uygulamaları, bu değerleri içselleştirmeleri için çok daha uzun süre gerekli (Ö2)." şeklindeki ifadesi değerler eğitiminin öğretimi bakımından dikkat çekici bir ifadedir. Öğretmenlerden 6'sının ise uygulama süresini yetersiz bulduğu görülmüştür. Bu görüşte bulunan öğretmenler metinlerin uzunluğu, müfredatın yoğunluğu, metin ve etkinlik sayılarının fazlalığı gibi sebeplerle açıklamışlardır.

Ö7: *Yıllık ve günlük planlarımı her metin 6 ders saati işlenecek şekilde planladım. Bazı kök değerleri aktarırken örneğin vatanseverlik değerini aktarırken bu süre diğer etkinliklerle birlikte planıma uymayabiliyor. Böyle durumlarda aktarmak istediğim kök değeri bir sonraki haftaya da yayarak planlarımda esneklik sağlıyorum. Genel olarak planlarıma uygun ilerliyorum, süre yeterli geliyor.*

Ö13: Ders kitabı yer alan metin, etkinlik, hazırlık soruları vb. öğeler; yıllık ve günlük planın işleyişine göre 10 kök değerin yeterli sürede uygulanabilirliğine imkân verecek niteliktedir. Verilen süre bunun için ideal bir süredir.

Ö14: 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metin, etkinlik, hazırlık soruları vb. öğelerin yıllık ve günlük planın işleyişine göre 10 kök değerin yeterli sürede uygulanabilirliğine imkân sağlamaktadır. Ders saati haftalık altı saat olduğu için yeterli olmaktadır.

Ö1: Metinler çok uzun ve süre ne yazık ki yeterli değil. Bütün konuları çok zor yetiştirebiliyoruz.

Ö4: Metin sayısı ve etkinlik sayısı azaltılmalıdır.

Tablo 7. 5.sınıf Türkçe ders kitabında 10 kök değere ek olarak kazandırılması gerekli görülen değerlere ilişkin öğretmen görüşleri

Öğretmen görüşleri	f
Empati	7
Hoşgörü	4
Çalışkanlık	3
Merhamet	3
Temizlik	2
Barış	2
Alçakgönüllülük	2
Mutluluk	2
Araştırmacılık	2
Geleneksellik	2
Bilim ve teknoloji	1
Özgüven	1
Fedakârlık	1
Azim	1
şefkat	1
Vefa	1
Özgürlük	1
Tutumluluk	1
Birlik ve beraberlik	1
Sadakat	1
Üretkenlik	1
Hayvanseverlik	1
Duyarlılık	1
Başarı	1
Tok gözlülük	1
İşbirliği	1
İyimserlik	1
Ümitli olmak	1

Sağlık	1
Meraklılık	1
Bencil olmamak	1
Anlayışlı olmak	1
İyilik	1
Yok	3

Tablo 7. incelendiğinde; 5.sınıf Türkçe ders kitabında 10 kök değere ek olarak kazandırılması gerekli görülen değerlere öğretmenlerin 7'si empati cevabını vererek öğrencilerin en büyük eksikliğinin karşısındakini anlamada yetersizlik olduğuna değinmişlerdir. Öğretmenlerin 4'ü ise hoşgörü cevabını vermiştir. Çalışkanlık ve merhamet değerlerini gerekli gören üçer öğretmen varken ikişer öğretmen ise temizlik, barış, alçakgönüllülük, mutluluk, araştırmacılık, geleneksellik değerlerini gerekli görmüştür. Bilim ve teknoloji, özgüven, fedakârlık, azim, şefkat, vefa, özgürlük, tutumluluk, birlik ve beraberlik, sadakat, üretkenlik, hayvanseverlik, duyarlılık, başarı, tokgözlülük, işbirliği, iyimserlik, ümitli olmak, sağlık, meraklılık, bencil olmamak, anlayışlı olmak, iyilik cevapları ise birer öğretmen tarafından belirtilmiştir. 10 kök değeri yeterli ve kapsamlı bularak yeni bir değer görüşü belirtmeyen 3 öğretmen vardır.

Ö1: *Empatinin de bu değerler içerisinde verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü en büyük sorunlarımızdan biri de empatiden yoksun olmamız.*

Ö12: *İletişimsizlik, çağımızın en büyük sorunlarından biridir. Empati veya hoşgörü bu sorunu çözmek için önemli değerlerdir. Empati kavramını somutlaştıran ve zihinlerde kalıcı iz bırakan bir metne yer verilmesini beklerdim.*

Ö7: *Evet var. Tutumluluk, çalışkanlık, hoşgörü, temizlik.*

Ö8: *Bu değerler dışında barış, hoşgörü, mutluluk, birlik ve beraberlik, alçakgönüllülük olabilir. Bu yaş grubunda bu değerleri kazandırmak gerektiğini düşünüyorum. Çocuklar hayatlarında sürekli birbirinden şikâyet eden çocuklar değil birlik ve beraberliği benimsemiş hoşgörülü, mutlu çocuklar olmalı.*

Ö14: *Yok. Verilen değerler sınıf seviyesi için yeterlidir.*

Tablo 8. 5.sınıf Türkçe ders kitabı içeriklerinin (metin-etkinlik-görseller-hazırlık soruları) 10 kök değerini eğitiminde örtük (gizil-sezgisel) olarak yer alıp almadığına ilişkin öğretmen görüşleri

Öğretmen görüşleri	f
Örtük yer alıyor.	6
Kısmen örtük yer alıyor.	5
Açık bir şekilde yer alıyor.	5

Tablo 8. incelendiğinde; öğretmenlerden 6'sının 5.sınıf Türkçe ders kitabı içeriklerinin (metin-etkinlik-görseller-hazırlık soruları) 10 kök değerini eğitiminde örtük (gizil-sezgisel) olarak yer aldığını belirtirken 5'inin kısmen örtük olarak yer aldığı ve yine 5'inin açık bir şekilde yer aldığı yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin değerlerin örtük olarak verilmesi gerektiği konusunda fikir birliği içinde

oldukları görülmekle birlikte söz konusu grubun yaş düzeyi gereği değerlerin açık ve somut bir şekilde verilmesinin daha yararlı olacağını düşündükleri görüşmelerden elde edilen veriler arasındadır.

Ö11: Ders kitapları içerikleri değerleri anımsatmada, kavratmada, aktarmada gizil, örtük, sezgisel olarak oldukça başarılıdır. Değerler ders kitabının tüm içeriğine, muhtevasına örtük olarak sinmiş, yerleştirilmiştir.

Ö1: Kitabın çok özenle hazırlandığını düşünüyorum. Değerlerin biraz daha örtük verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Ö9: Ders kitabındaki içerikler bu değerleri açık şekilde vermektedir.

Tablo 9. 5.sınıf Türkçe ders kitabında işlenen değerlerin öğrencilerde farkındalık yaratması ve davranışlarına yansımalarına ilişkin öğretmen görüşleri

Öğretmen görüşleri	f
Değişim var.	12
Kısmen değişim var.	3
Değişim yok.	1

Tablo 9 incelendiğinde; 5.sınıf Türkçe ders kitabında işlenen değerlerin öğrencilerde farkındalık yaratması ve davranışlarına yansımaları hakkında öğretmenlerden 12'si değişim yaşandığına, 3'ü kısmen değişim yaşandığına ve 1'i ise değişim yaşanmadığına dair görüş bildirmiştir. Öğretmenler, değerler verildikten sonra çocuklarda gözlemledikleri farkındalık algısının ve davranış değişikliğinin kalıcı olması için okulun yanında aileye de büyük görev düştüğünü ifade etmişlerdir.

Ö5: Metinlerde yer alan değerler öğrencilerde farkındalık yaratıyor. Değerlerin insandan insana aktarılması, sosyal ortam, çevre ve eğitimle ilişkilendirilmesi sayesinde davranışlara da yansıyor.

Ö6: Metinler ve etkinlikler aracılığıyla öğrencilere örtük olarak verilen değerler sonrasında öğrencilerin davranışlarında olumlu yönde farklılıklar gözlemledim. Bu da şunu gösteriyor ki öğrenci değeri benimseyip kendi hayatına uygulayıpve çevresine yansıtıyor.

Ö15: 5.sınıf Türkçe ders kitabında işlenen değerlerin öğrencilerde dürüstlük, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik gibi duyguların yaşantılarına yansıdığını görmekteyiz. Büyüğüne saygı küçüklerine sevgi, yaşlılara hürmet, arkadaşlarına yardım etmek gibi davranışlar gözlemlerimiz arasındadır.

Ö3: Çoğu öğrencide farkındalık yarattığını düşünsem de kalıcı bir öğrenme maalesef az sayıdadır. Değerlerin işlendiği hafta öğrenci davranışlarında değişiklik gözlemlenmektedir,daha sonra sönme yaşanmaktadır.

Ö4: Aile ortamında ve arkadaş çevresinde desteklenmediği için etkisi kısa süreli olmaktadır.

Tartışma, sonuç ve öneriler

Değer eğitimi bireysel olarak sağlıklı bir kişiliğinin oluşumunda, gelişmesinde etkili olmakla birlikte toplumsal olarak kültürel bir aktarım ortamı ve aidiyet duygusu yaratmaktadır. Birey içinde bulunduğu toplumun değerlerini kendi değerleri ile uyumlu, bütün hale getirerek bireysel ve toplumsal huzura

erişmiş olur. Değer eğitimi kapsamında –özellikle 5. sınıf düzeyinde- ders kitapları ve öğretmen görüşleri esas alınarak yapılan çalışmalar incelendiğinde bu araştırmanın bulgularıyla ilgili sonuçlara ulaşılmıştır.

Özkan (2010) araştırmasında; zorunlu ilköğretim öncesi ve sonrası birinci ve ikinci kademedeki ders kitapları arasında diğer ders kitaplarına göre en az değerlere sahip kitapların 5. sınıf (124 değer) ve 8. sınıf (107 değer) Türkçe ders kitapları olduğunu belirlemiştir. Padem ve Aktan (2014), 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki zorunlu ve seçmeli 12 metinde en fazla sevgi, yardımseverlik, estetik, dayanışma, sorumluluk ve başarılı olma değerlerinin en az ise acıma, arkadaşlık, cesaret, doğruluk, fedakârlık, görgülü olma, kahramanlık, kararlılık, merhamet, milli birlik şuur, özgürlük, sadakat ve tutumluluk değerlerinin yer aldığını, metinlerin değer kazanımını sağlayacak yeterlilikte değerleri barındırmadığını belirlemiştir. Türkben (2019) çalışmasında; 5.sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde en fazla sevgi (f: 25), duyarlılık (f: 23), saygı (f: 20), yardımlaşma (f: 19), sorumluluk (f: 18) değerlerine yer verildiğini, tasarruf (f: 2), eşitlik (f: 3), adalet (f: 4), barış (f: 5) gibi değerlere ise çok az yer verildiğini belirlemiştir. Gül (2017) ise araştırmasında; 5. sınıf Türkçe ders kitabında bazı değerlere (evrenselcilik) çok fazla yer verilirken kimi değerlere (güç) çok az yer verildiğini ifade etmiştir. Çelikpazu ve Aktaş (2011) araştırmalarında; 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki seçilen metinlerin değer kazanımı bakımından yeterli, etkili olmadığını, metinlerin temalarla da uyumlu olmadığını belirlemişlerdir. Özdemir (2019) araştırmasında; 6. sınıf Türkçe ders kitabında 10 kök değerden en çok sorumluluk (f=24), dostluk (20), sevgi (f=19), ve vatanseverlik (f=19), yardımseverlik (f=16), öz denetim (f=13), saygı (f=12) değerlerine, en az ise, sabır (f=4), dürüstlük (f=7), değerlerine yer verilirken adalet değerine hiçbir metinde yer verilmediğini belirlemiştir. Ayrıca bilgilendirici metinlerin hiçbirinde değerlerin olmadığını ifade etmiştir. Şakiroğlu (2020), 6. sınıf Türkçe ders kitabında 10 kök değerden en çok vatanseverlik, sevgi ve yardımseverlik en az ise adalet ve dürüstlük değerlerine yer verildiğini, teknoloji temasında hiç kök değer yer almadığını, değerlerin temalara dağılımının dengeli olmadığını belirlemiştir. Coşkun ve Derse (2021) ise Türkçe öğretmenleri ile yapılan görüşmede çoğu öğretmenin 6. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde değerlere yeteri kadar yer verilmediğini, en çok sevgi, yardımseverlik, vatanseverlik değerlerine yer verildiğini söylemişlerdir. Yıldırım (2022) ise 5. sınıf Türkçe ders kitabında temalara göre değer sıklığına bakıldığında en fazla “yardımseverlik” ve “vatanseverlik” kavramına yer verilirken, en az “sabır” kavramına değinildiğini belirtmiştir. Bu çalışmada ise öğretmenler 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin 10 kök değeri tamamen veya kısmen içerdiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Metinlerin 10 kök değeri kısmen içerdiği görüşünde olan öğretmenler vatanseverlik, sevgi, saygı, sorumluluk, yardımseverlik, sabır, dürüstlük ve dostluk değerlerine ağırlıklı olarak yer verildiğini fakat öz denetim ve adalet değerlerini içeren metinlere çok yer verilmediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca bu çalışmada yer verilen değerleri yetersiz bulan öğretmen yokken 10 kök değere ek olarak “empati, hoşgörü, çalışkanlık, merhamet, temizlik, barış, alçakgönüllülük, mutluluk, araştırmacılık, geleneksellik, bilim ve teknoloji, özgüven, fedakârlık, azim, şefkat, vefa, özgürlük, tutumluluk, birlik ve beraberlik, sadakat, üretkenlik, hayvanseverlik, duyarlılık, başarı, tokgözlülük, işbirliği, iyimserlik, ümitli olmak, sağlık, meraklılık, bencil olmamak, anlayışlı olmak, iyilik” gibi değerlerin de verilmesinin gerekli olduğunu düşünen öğretmenler vardır. Yalçın (2021) da Türkçe derslerinde empatinin bir değer olarak işlenmesi gerektiğini ve öğrencilerin öz eleştiri yapabilen ve çevresindeki insanlarla empati kurabilen iyiliksever bireyler olarak yetişmesine katkı sağlaması gerektiğini belirtir. Bu bağlamda çalışmaların sonuçlarının örtüştüğü görülmektedir.

Yaşaroğlu (2020) araştırmasında, öğrenciler için önemli bir ders aracı olan ders kitaplarının sürdürülebilir bir değerler eğitimi için önemine değinmiş ve sınıf öğretmenlerinin ders kitaplarında “metin sonlarında değerlere ilişkin ana fikir olmasını, işlevsel içerik olmasını, görselleştirmenin

arttırılmasını” sürdürülebilir değerler eğitimi açısından önemli bir araç olarak belirttiklerini ortaya koymuştur. Yalçın (2021, s.167) ise Türkçe ders kitaplarında değerlerle ilgili etkinliklerin oldukça kısa ve öğrencinin değerler konusunda farkındalık kazanmasını sağlamaktan uzak olduğunu ifade etmektedir. Değer eğitiminin değer içerdiği düşünülerek seçilen okuma parçalarına kitapta yer verme boyutunun ötesine geçemediğini, metin işleme süreçleri içerisinde bir iki etkinlikle değerlere temas edildiğini ancak bu etkinliklerin konuşma ve yazma becerilerine dönük hazırlandığından değer kazandırma yönünün zayıf kaldığını vurgulamıştır. Coşkun ve Derse (2021) de etkinliklerin değer aktarımında yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. Oysaki değerler sınıf seviyesi ve yaş düzeyinin gelişim özellikleri dikkate alınarak öğrencilerin anlamlandırabileceği biçimde ele alınmalıdır. İçerikte konunun bağlamına uygun olarak etkinlik, örnek olay, deney, problem çözme vb. ile değerlere atıfta bulunulabilir (MEB, 2022, s.18). Bu çalışmada da Türkçe öğretmenlerinin çoğunun 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinlikleri 10 kök değeri aktarmada yetersiz ve niteliksiz bulduğu görülmüştür. Etkinlikleri sıkıcı, basit, soyut ve özensiz olarak nitelemişler ve içeriğinin işlevsizliğini vurgulamışlardır. Görselleri ise 10 kök değeri aktarmada yeterli ve nitelikli bulmuşlardır. Öğretmenlerin çoğu görseller ve değerleri uyum içinde ve de dikkat çekici bulduklarını belirtmişlerdir.

Doğan, Uğurlu ve Çetinkaya (2013), öğretmenlerin değerler eğitimi üzerine görüşleri üzerine yaptıkları çalışmada öğretmenlerin sevgi, saygı, sorumluluk değerlerini öğrencilere kazandırılabilirliklerini, ahlaki değerlerin ve hoşgörü, yardımlaşma, dürüstlük, tutumluluk, barış değerlerini kazandırabildiğini fakat yeterli olmadığını, merhamet değerini ise kazandıramadıklarını belirtmişlerdir. Ailede verilen değerlerin okulda da verilmesi değer eğitiminin hızlandıracağı vurgulamışlardır. Bu çalışmada da 5.sınıf Türkçe ders kitabında işlenen değerlerin öğrencilerde farkındalık yaratması ve davranışlarına yansımaları hakkında öğretmenlerin çoğu olumlu görüş bildirmiştir. Öğretmenler, değerler verildikten sonra çocuklarda gözlemedikleri farkındalık algısının ve davranış değişikliğinin kalıcı olması için okulun yanında aileye de büyük görev düştüğünü ifade ederek Doğan, Uğurlu ve Çetinkaya (2013)’nın çalışmasıyla örtüşen bir ifadede bulunmuşlardır.

MEB (2022, s.17)’e göre değerler, öğretim programlarının içeriklerine yedirilmiş olarak (örtük şekilde) verilmelidir. Bu çalışmada öğretmenlerin değerlerin örtük olarak verilmesi gerektiği konusunda hemfikir oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin çoğu 5.sınıf Türkçe ders kitabında değerlerin tamamen veya kısmen örtük şekilde verildiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Sonuç olarak Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre; 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinler 10 kök değeri içermektedir. Etkinlikler 10 kök değeri aktarmada niteliksiz ve yetersiz kalmışken görseller ve hazırlık çalışmaları soruları nitelikli ve yeterlidir. Yıllık ve günlük planın işleyişine göre süre bakımından 10 kök değerin aktarımına uygun olduğu görülmüştür. Öğretmenlere göre 10 kök değere ek olarak “empati, hoşgörü, çalışkanlık, merhamet, temizlik, barış, alçakgönüllülük, mutluluk, araştırmacılık, geleneksellik” gibi değerlerin de verilmesi gereklidir. Öğretmenlerin çoğu değerlerin tamamen veya kısmen örtük şekilde verildiğini ve değerlerin öğrencilerde farkındalık yaratarak davranışlarına yansıdığını belirtmişlerdir. Bu çalışmanın sonuçlarından hareketle; Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin değerleri aktarmadaki niteliğinin ve yeterliliğinin arttırılmasına yönelik çalışmalar yapılması ve 10 kök değerin yanı sıra alt değerlerin de yer aldığı metinlerin seçilmesi önerilebilir.

Kaynakça

- Akcan, E. (2021). Öğretim Sürecinde Ders Kitapları. H. Kurnaz, C. Çarkıt (Ed.), *Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri* içinde (s. 7-26). Ankara: Eğiten Kitap.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (23.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Coşkun, H., & Derse, G. E. (2021). Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi Ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(41), 9-35.
- Çelikpazu, E. E., & Aktaş, E. (2011). Meb 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi. *Electronic TurkishStudies*, 6(2), 413-424.
- Doğan, S., Uğurlu, C. T., & Çetinkaya, M. (2013). Öğretmenlerin Değerler Eğitimi Üzerine Görüşleri (Nitel Bir Çalışma). *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 91.
- Doğan, B. ve Gülişen, A. (2011). Türkçe Ders Kitaplarındaki (6-8) Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 75-102.
- Ekşi, H. (2003). Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 79-96.
- Gül, M. (2017). Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin (5. Sınıf) Değerler Eğitimi Yaklaşımıyla İncelenmesi. *Erciyes Journal of Education*, 1(1), 59-78.
- Hökekleli, H. (2013). *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karatay, H. (2011). Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı. *TurkishStudies (Elektronik)* 6(1), 1439-1454).
- Kavan, N., & Akın, E. (2018). 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi (Eksen Yayıncılık). *The Journal of Academic Social Science Studies*, 73, 105-102.
- Kaymakcan, R., ve Meydan, H. (2020). *Ahlak Değerler ve Eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları.
- MEB(2017). Müfredatta Yenileme Ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine. Çevrimiçi:http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasiprogram.pdf, Erişim tarihi: 24.06.2022.
- MEB. (2019). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8. Sınıflar). Çevrimiçi: <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195716392253-02-T%C3%BCrk%C3%A7e%20C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%202019.pdf>, Erişim Tarihi: 25.06.2022.
- MEB (2022). Taslak Ders Kitabı ve Eğitim araçları ile Bunlara Ait Elektronik İçeriklerin İncelenmesinde Değerlendirmeye Esas olacak Kriterler ve Açıklamaları. Çevrimiçi:<https://kitapinceleme.meb.gov.tr/De%C4%9Ferlendirmeye%20Esas%20Olanak%20Kriterler%20ve%20A%C3%A7%20B1%20Aç%20Klamalar%C4%B1.pdf>, Erişim Tarihi: 27.06.2022.
- Mekela, C. (2017). Value Based Education And Methods, Strategies, Approaches ToImpart It In Education. *InternationalJournal Of ResearchCultureSociety*, 1(5), ISSN: 2456-6683, 6-10.
- Merriam S. B. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama için Bir Rehber*. (Çev.Ed.: Selahattin Turan). Ankara: Nobel.
- Mutlu, H. H., & Dinç, S. (2019). 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda Yer Alan Temalardaki Metinlerin Kök Değerlerle İlişkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1048-1062.
- Özdemir, S. (2019). *Kuramdan Uygulamaya Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri*. Ankara: Anı Yayınları.
- Özkan, R. (2010). Türk Eğitim Sisteminde Himayeci Değerler: İlköğretim Ders Kitapları Örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1124-1141.

- Padem, S., & Aktan, O. (2014). İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Değerlerin İncelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 5-24.
- şakiroğlu, Y. (2020). 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Değer Aktarımı Bağlamında İncelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 145-161.
- Topal, Y. (2019). Değerler Eğitimi ve On Kök Değer. *Mavi Atlas*, 7(1), 245-254.
- Türkben, T. (2019). Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 508-526.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2015). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yalçın, Y. (2021). Öğretim Sürecinde Ders Kitapları. H. Kurnaz, C. Çarkıt (Ed.), *Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri* içinde (s. 149-176). Ankara: Eğiten Kitap.
- Yaşaroğlu, C. (2020). Sınıf Öğretmenlerinin Sürdürülebilir Değerler Eğitimine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587-1587) 6 (72),4626-4640.
- Yazar, T. ve Lala Ö. (2020). Değerlerin Kaynakları ve Temelleri. H. Ekşi, A. Katılmış (Ed.), *Karakter ve Değerler Eğitimi* içinde (s. 50). Ankara: Nobel Yayınları.
- Yıldırım, A. & şimşek H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, H.N. (2022). Kök Değerlerin Aktarımı Bağlamında Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, I. Ulusal Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Öğrenci Kongresi Bildiri E-Özet Kitabı, (Ed.: Okan Bilgin),EISBN: 973-625-417-921-1, 13-14 Mayıs 2022, Kdz. Ereğli/ZONGULDAK, s.85, Nobel Akademi Yayıncılık.